

Yttrande över - Svensk social trygghet i en globaliserad värld (SOU 2017:5)

- 1. Utredningen föreslår en ny bestämmelse som syftar till att ge den enskilde möjligheten att få kännedom om huruvida han eller hon är försäkrad enligt Socialförsäkringsbalken, utan att behöva ansöka om en förmån.** En sådan möjlighet kan vara särskilt viktig i gränsöverskridande situationer, som ofta kan medföra förändringar i den enskildes sociala trygghetsskydd. Den föreslagna lagstadgade rätten till intyg om man är försäkrad enligt Socialförsäkringsbalken bidrar till en tydligare och mer rättssäker försäkringssituation för den enskilde, vilket i sin tur kan underlätta och i förlängning främja gränsöverskridande rörelse till och från Sverige. Det bedöms inte medföra något större merarbete för Försäkringskassan, och bör inte medföra några konsekvenser för de offentliga finanserna i Sverige. **Linköpings kommun stödjer förslaget.**
- 2. När det gäller bosättningsbegreppet i Socialförsäkringsbalken föreslår utredningen att det ska införas en tydligare skiljelinje än i dag mellan socialförsäkringsrättslig bosättning i icke gränsöverskridande respektive gränsöverskridande situationer.** I den svenska lagstiftningen finns olika bosättningskrav som utgör grunden för att bedöma huruvida en person anses bosatt i Sverige och som har direkt anknytning till de sociala trygghetssystemen. Därutöver finns bosättningsbegrepp som endast är tillämpliga i gränsöverskridande situationer. Dessa regleras av EU-rätten eller genom avtal. Med en gränsöverskridande situation avses en situation när en person rör sig eller har rört sig över landsgränser, till exempel i syfte att bo eller arbeta i ett annat land, och hans eller hennes bosättning i Sverige inte uppfyller villkoren enligt Socialförsäkringsbalken. De kriterier som i dag ligger till grund för bedömningen av bosättning i gränsöverskridande situationer kompletteras och vidareutvecklas. De föreslagna kriterierna ska endast vara vägledande, förutom kravet på uppehållstillstånd som är ett styrande kriterium. För de personer där uppehållstillstånd krävs kan bosättningsbaserade förmåner inte beviljas om kravet inte är uppfyllt. Flera myndigheter rapporterar att det finns tillämpningssvårigheter med nuvarande regler angående barns bosättning. I många situationer behöver Försäkringskassans handläggare bedöma och fastställa ett barns faktiska bosättning för att kunna bedöma rätten till en

förmån. Utredningen föreslår därför ett tydliggörande om att barns bosättning ska bedömas och fastställas oberoende av föräldrarnas bosättning. Det finns även behov av att se över tolkningen av det EU-rättsliga bosättningsbegreppet. **Linköpings kommun stödjer förslag som förtydligar bosättningsbegreppet och som kan underlätta myndigheternas bedömningar.**

3. **Utredningen föreslår ett förtydligande i Socialförsäkringsbalken för fysiska personer som bedriver näringsverksamhet med fast driftsställe i Sverige. Verksamhet som hänför sig till driftstället ska anses som arbete i Sverige, även om arbetet utförts i ett annat land.** Förslaget är endast ett förtydligande av vad som gäller redan i dag, och bör därför inte medföra några ekonomiska, administrativa eller andra konsekvenser. **Linköpings kommun stödjer förslaget.**
4. **Utredningen för fram förslag som rör utsändning av arbetstagare till en annan stat.** Förslaget om att den utsände behöver uppfylla villkoren gällande försäkringsskydd för att arbetet ska anses som arbete i Sverige, är ett förtydligande som inte medför några ekonomiska, administrativa eller andra konsekvenser. För utsända arbetstagare av annan än statlig arbetsgivare föreslås en möjlighet för Försäkringskassan att medge att arbete utomlands som utsänd anses som arbete i Sverige i som längst tre år. Förslaget kan bidra till att underlätta rörligheten över gränserna mellan Sverige och tredje land som Sverige inte har avtal om social trygghet med. Förslaget kan underlätta för svenska företag att verka och konkurrera på en internationell marknad. Några ökade arbetsuppgifter, försäkringsutgifter eller minskade skatteintäkter bör inte föreligga. **Linköpings kommun stödjer förslaget.**
5. **Utredningen lyfter förslag som berör maka eller make till biståndsarbetare och statligt utsända arbetstagare.** Utredningen föreslår att efterskyddstiden i Socialförsäkringsbalken ska börja löpa dagen efter att make eller maka har återvänt till Sverige, om utlandstjänstgöringen varat som längst fem år. Förslaget ger likartad rätt till arbetsbaserade förmåner för medföljande make eller maka till biståndsarbetare som för biståndsarbetare, och medför även att de får en reell möjlighet till vilande sjukpenninggrundande inkomst under utlandsvistelsen. Därutöver föreslås vissa särskilda villkor för föräldrapenning. Förslaget om efterskydd för medföljande make eller maka till biståndsarbetare och statligt utsända bedöms kunna underlätta för statliga arbetsgivare att sända ut personal utomlands. För myndigheter som Försvarsmakten och Polismyndigheten bedöms förslaget att kunna komma att underlätta för myndigheterna att sända ut anställda. Gruppen medföljande är relativt liten, så de ökade försäkringsutgifterna kommer att vara försumbara. Förslagen kan komma att medföra bättre möjlighet för medföljande make och maka att ta ut sina föräldrapenningdagar på sjukpenningnivå, vilket kan bidra till ett mer jämställt uttag av

föräldraförsäkringen bland berörda föräldrar. **Linköpings kommun stödjer förslaget.**

6. **Utredningen föreslår att Pensionsmyndigheten ska bedöma uppehållsrätten för EU/EES-medborgare som ansöker om äldreförsörjningsstöd och bostadstillägg till pensionärer, vilket är ett ytterligare villkor för rätt till ersättning för denna målgrupp.** Förslaget bedöms inte påverka rörligheten till och från Sverige nämnvärt, eftersom äldreförsörjningsstödet och bostadstillägget för pensionärer endast utgör en del av det totala skyddet för pensionärer. Rörligheten till Sverige från andra EU/EES-stater är dessutom liten bland personer 65 år eller äldre. **Linköpings kommun stödjer förslaget.**
7. **Utredningen föreslår tillägg i Socialförsäkringsbalken gällande skyldighet för Skatteverket att lämna uppgifter om inkomst av tjänst, anställning eller bosättning till Försäkringskassan** för utredning och fastställande av tillämplig lagstiftning enligt förordningen om samordning av de sociala trygghetssystemen. Syftet är att de uppgifter, som har betydelse för att Försäkringskassans beslut om tillämplig lagstiftning ska kunna fattas på ett så fullständigt och korrekt underlag som möjligt, ska lämnas till Försäkringskassan trots att de omfattas av absolut sekretess. Hos Skatteverket förekommer uppgifter som är av betydelse för att Försäkringskassan så långt som möjligt ska kunna fatta korrekta beslut. Myndigheternas samarbete i detta avseende är vidare av stor betydelse för att Sverige som stat ska kunna uppfylla sina skyldigheter inom EU/EES. För uppgifter som finns i beskattningsdatabasen införs en motsvarande bestämmelse om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet. **Linköpings kommun stödjer förslaget.**
8. **Utredningen föreslår att tillägg ska göras i Socialförsäkringsbalken gällande rätt till beslut och intyg om en person är försäkrad enligt Socialförsäkringsbalken.** Det ska införas en rätt för en enskild att på begäran få prövat om han eller hon uppfyller villkoren i 4 kap. 3 § Socialförsäkringsbalken. Om villkoren är uppfyllda ska Försäkringskassan utfärda ett intyg. Det ska även införas en rätt att överklaga beslutet. En rätt att överklaga beslut som är utfärdade med stöd av avtal om social trygghet ska också införas. Detta är särskilt viktigt i gränsöverskridande situationer som ofta medför förändringar i den enskildes sociala trygghetsskydd. **Linköpings kommun ser positivt på förslaget.**
9. **Utredningen föreslår att de personer som har rätt till vårdförmåner enligt förordning om samordning av de sociala trygghetssystemen, ska visa sin rätt till vårdförmånen för att landstinget ska vara skyldig att erbjuda dem vård. Skyldighet att visa rätten till vårdförmåner ska även gälla familjemedlemmar till sådana personer om de också befinner sig i gränsöverskridande situationer.** I Sverige regleras tillgång till vård genom bland annat hälso- och sjukvårdslagen, tandvårdslagen och lagen om statligt tandvårdsstöd. Hälso- och sjukvård och tandvård är

förmåner baserade på bosättning och förutsättningen att en bosättningskommun finns i Sverige. Sverige har ett hälso- och sjukvårdssystem där ansvaret för att finansiera och tillhandahålla vården är främst decentraliserat till landsting och kommuner. I en icke-gränsöverskridande situation ska en person som är bosatt i Sverige erbjudas hälso- och sjukvård av det landstinget inom vilket hen är bosatt. I gränsöverskridande situationer kan en person få tillgång till vård med stöd av avtal som Sverige har ingått med andra länder eller med stöd av förordningar inom Sverige. Tanken är att genom de föreslagna lagförändringarna tydliggöra landstingens skyldighet att erbjuda vård till personer som inte är folkbokförda i landet. Det är det landsting där en person har sitt varaktiga centrum för sina intressen som är skyldig till att erbjuda vården, om personen inte är yrkesverksam eller arbetslös.

Linköpings kommun ställer sig bakom förslaget.

10. Utredningen föreslår att rätten till vårdförmåner enligt lagen om läkemedelsförmåner mm. ska gälla den som *kan visa sin rätt till vårdförmåner i Sverige enligt vad som följer av Europaparlamentets och rådets förordning om samordning av de sociala trygghetssystemen.* De personer som har rätt till vårdförmåner ska kunna visa sin rätt till vårdförmån, till exempel genom ett intyg, för att landstinget ska vara skyldigt att erbjuda dem icke nödvändig eller subventionerad vård. Därutöver tydliggörs landstingens skyldighet att även erbjuda vård till icke förvärsaktiva som har rätt till vårdförmåner i Sverige. Försäkringskassan har tidigare bedömt en persons uppehållsrätt i samband med bedömning om rätt till förmåner, men sedan en tid tillbaka görs inte en sådan bedömning eftersom lagstöd bedöms saknas. Skatteverket gör en bedömning av uppehållsrätt i samband med folkbokföring. Eftersom tillgång till hälso- och sjukvård är en bosättningsbaserad förmån, där bosättningsbegreppet sammanfaller med begreppet i folkbokföringslagen, är uppehållsrätten indirekt ett krav för tillgång till subventionerad hälso- och sjukvård i Sverige. För en person som varken är yrkesverksam eller arbetslös är det landstinget där denne vistas som är skyldigt att erbjuda vården enligt ovan förordning. Hälso- och sjukvårdslagen är vidare en skyldighetslagstiftning för landstingen. Det innebär att det är viktigt att det i HSL framgår vilket landsting som är skyldigt att erbjuda vården, inte enbart vilka personer som ska erbjudas den. Förslag till förändringar i HSL syftar också till att för landstingen och vårdgivarna förtydliga personkretsen som är i en gränsöverskridande situation och där landstingen därmed kan åberopa förordningen vad gäller kostnadsansvaret. **Linköpings kommun stödjer förslaget.**

11. I förslaget till ändring i lagen om läkarvårdsersättning föreslår utredningen att vårdförmånerna ska gälla vid vård av den som *kan visa att den har rätt till vårdförmåner i Sverige.* I nuvarande formulering av lagtexten är beskrivningen mer allmänt hållen kring de personer som inte är bosatta i Sverige, och betonar inte den enskildes skyldighet och ansvar att själv kunna påvisa sin rätt till aktuell vårdförmån.

I nuvarande lagtext står rätten till vårdförmåner preciserad att gälla vid sjukdom och moderskap, i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning. I förslaget till ändring av lagen om läkarvårdsersättning, utgår denna formulering helt och hållet. I nuvarande lagtext gällande patientavgift, under 24 §, finns ett förslag till ändring av hänvisningen från den tidigare hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) till den nuvarande hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Syftet med SOU 2017:05 är att bl.a. att få fram ett lagförslag som kan skapa goda förutsättningar för människors rörlighet. Det betonas samtidigt att regelverket bör vara tydligt, hållbart och lättillgängligt. I takt med att människors rörlighet ökar mellan landsgränserna, är det rimligt att också ställa högre krav på den enskilde att själv kunna påvisa sina rättigheter i trygghetssystemet. Dessa ökade krav på den enskilde går i linje med uttalade önskemål om ett mer tydligt och hållbart regelverk kring läkarvårdsersättning.

Europaparlamentets och rådets förordning omfattar alla traditionella grenar av den sociala tryggheten och tillämpningsområdena är flera än enbart vid sjukdom och moderskap. Faderskap, ålderdom, olycksfall i arbetet är exempel på tillämpningsområden som också står beskrivna i förordningen. Formuleringen av lagtexten blir mer koncis i sin utformning med enbart en hänvisning till förordningen, jämfört med en hänvisning till förordningen samt en genomgång av alla tillämpningsområden. **Linköpings kommun tillstyrker förslaget till ändring i lagen om läkarvårdsersättning.**

12.1 Förslag till lag om ändring i lagen om ersättning för fysioterapi, föreslås att vårdförmånerna ska gälla vid vård av den som kan visa att den har rätt till vårdförmåner i Sverige. I nuvarande formulering av lagtexten är beskrivningen mer allmänt hållen kring de personer som inte är bosatta i Sverige, och betonar inte den enskildes skyldighet och ansvar att själv kunna påvisa sin rätt till aktuell vårdförmån. I nuvarande lagtext står rätten till vårdförmåner preciserad att gälla vid sjukdom och moderskap, i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning. Syftet med SOU 2017:05 är att bl.a. att få fram ett lagförslag som kan skapa goda förutsättningar för människors rörlighet. Det betonas samtidigt att regelverket bör vara tydligt, hållbart och lättillgängligt. I takt med att människors rörlighet ökar mellan landsgränserna, är det rimligt att också ställa högre krav på den enskilde att själv kunna påvisa sina rättigheter i trygghetssystemet. Dessa ökade krav på den enskilde går i linje med uttalade önskemål om ett mer tydligt och hållbart regelverk kring ersättning för fysioterapi. Europaparlamentets och rådets förordning omfattar alla traditionella grenar av den sociala tryggheten och tillämpningsområdena är flera än enbart vid sjukdom och moderskap. Faderskap, ålderdom, olycksfall i arbetet är exempel på tillämpningsområden som också står beskrivna i förordningen. Formuleringen av lagtexten blir mer koncis i sin utformning med enbart en hänvisning till förordningen, jämfört med en hänvisning till förordningen samt en genomgång av alla tillämpningsområden. **Linköpings kommun tillstyrker förslaget till ändring i lagen om ersättning för fysioterapi.**

- 13. I smittskyddslagen föreslås att kostnadsfrihet ska gälla för den som är bosatt i Sverige samt vid vård av den som *kan visa att den har rätt till vårdförmåner i Sverige*.** I nuvarande formulering av lagtexten är beskrivningen mer allmänt hållen kring de personer som inte är bosatta i Sverige. Syftet med SOU 2017:05 är att bl.a. att få fram ett lagförslag som kan skapa goda förutsättningar för människors rörlighet. Det betonas samtidigt att regelverket bör vara tydligt, hållbart och lättillgängligt. I takt med att människors rörlighet ökar mellan landsgränserna, är det rimligt att också ställa högre krav på den enskilde att själv kunna påvisa sina rättigheter i trygghetssystemet. Dessa ökade krav på den enskilde går i linje med uttalade önskemål om ett mer tydligt och hållbart regelverk kring bestämmelserna i smittskyddslagen. Europaparlamentets och rådets förordning omfattar alla traditionella grenar av den sociala tryggheten och tillämpningsområdena är flera än enbart vid sjukdom. Formuleringen av lagtexten blir mer koncis i sin utformning med enbart en hänvisning till förordningen, jämfört med en hänvisning till förordningen samt en genomgång av alla tillämpningsområden. **Linköpings kommun tillstyrker förslaget till ändring i smittskyddslagen.**
- 14. Utredningen föreslår att det sociala biståndssystemet, som i Utlänningslagen i dag anger att det är det sociala biståndssystemet enligt socialtjänstlagen, ska tolkas bredare än i dag.** Förslagets grundtanke är att EU/EES-medborgare som flyttar till eller vistas i en annan EU/EES-stat varken ska förlora intjänade sociala rättigheter eller bli ”dubbelförsäkrade” och betala avgifter eller få ersättning från flera stater samtidigt. Bosättning eller arbete ska även fortsättningsvis vara de huvudsakliga grunderna för att omfattas av den sociala tryggheten i Sverige. Villkoren för att omfattas av och få tillgång till förmåner inom svensk social trygghet ska så långt möjligt förutsätta att en person vistas lagligen i landet. För närvarande finns i svensk lagstiftning inget krav på en uppehållsrätt för att en person ska få tillgång till de svenska sociala trygghetssystemen avseende bosättningsbaserade förmåner. Utredarens bedömning är att orimlig belastning på det sociala biståndssystemet inte bör begränsas till socialtjänstlagen eftersom andra former av bistånd än de som utgår enligt socialtjänstlagen kan anses omfattas av det sociala biståndssystemet. Därför föreslås att begränsningen ”enligt socialtjänstlagen” som framgår i 8 kap. 9 § Utlänningslagen ska tas bort. Bestämmelsen avser endast de tre första månaderna av uppehållsrätt. **Linköpings kommun anser att den nya utvidgade tolkningen av det sociala biståndssystemet behövs och stödjer förslaget.**
- 15. Utredningen föreslår att det i lydelsen i 3 a kap. 3 § 3 och 4 Utlänningslagen, anges att en person ska ha tillräckliga tillgångar för att inte bli en orimlig belastning på det sociala biståndssystemet samt ha heltäckande sjukförsäkring.** Enligt 3 a kap. 3 § 3 och 4 Utlänningslagen anges att en EES-medborgare har uppehållsrätt i mer än tre månader om han eller hon har tillräckliga tillgångar för sin försörjning

och har en heltäckande sjukförsäkring som gäller i Sverige. I punkten 3 framgår att studenter och deras familjemedlemmar ska ha tillräckliga tillgångar för sin försörjning. Detta rör uppehållsrätt överstigande tre månader. Genom att byta ut försörjning som enbart handlar om ekonomiska förutsättningar innebär även det en bredare bedömning än att en person endast har tillräckliga medel för sin och sina familjemedlemmars försörjning. **Linköpings kommun stödjer förslaget.**

- 16. Utredningen föreslår att den som saknar uppehållsrätt inte kan beviljas äldreförsörjningsstöd och bostadstillägg för pensionärer.** I 8 kap. 10 § Utlänningslagen får en EES-medborgare eller en familjemedlem till en EES-medborgare som har vistats i Sverige mer än tre månader och som inte har uppehållsrätt, utvisas om han eller hon uppehåller sig i landet, men saknar de tillstånd som krävs för att få uppehålla sig. Medlemsstaterna har getts möjlighet att kunna begränsa rätten till vissa sociala förmåner för att skydda de offentliga finanserna. Äldreförsörjningsstöd och bostadstillägg för pensionärer anses ha inslag av behovsprövning och är anpassade till svenska levnadsvillkor. **Linköpings kommun tillstyrker förslaget, som bidrar till ökat skydd av de offentliga finanserna.**
- 17. Utredaren föreslår förändringar i Folkbokföringslagen avseende efterskyddstid, vilande SGI samt 240-dagarsvillkoret för föräldrapenning.** Vidare föreslås att den som har avregistrerats från folkbokföringen och som sedan blir utsänd för anställning på utländsk ort i svenska statens tjänst åter ska kunna folkbokföras i Sverige. **Folkbokföring i Sverige ska också vara möjligt för de familjemedlemmar som följer med. Slutligen föreslås att lokalanställda vid främmande makts karriärkonsulat ska kunna folkbokföras i Sverige.** Den svenska folkbokföringen spelar en viktig roll vid gränsöverskridande situationer och individers tillgång till de sociala trygghetssystemen. Folkbokföringsuppgifter ligger till grund för ett stort antal rättigheter och skyldigheter. Syftet är att förbättra möjligheterna för bl.a. statligt anställda, biståndsarbetare samt medföljande familjemedlemmar till dessa kategorier, att fortsätta omfattas av svensk försäkring under längre vistelser utomlands. **Förslagen underlättar arbetskraftens internationella rörlighet och stöds av Linköpings kommun.**
- 18. Utredningen föreslår att Skatteverket ska lämna ut uppgifter till Försäkringskassan om inkomst av tjänst, anställning och bosättning, då det behövs för utredning eller fastställande av tillämplig lagstiftning.** Överföring av information förhindras idag av sekretessregler, och kan till följd att en person inte omfattas av det sociala trygghetssystemet i någon medlemsstat. Det kan också innebära att en person inte omfattas av svensk lagstiftning om social trygghet, vilket personen skulle ha gjort om Försäkringskassan haft tillgång till Skatteverkets uppgifter – eller den omvända situationen. Följaktligen

skulle även skyldigheten att betala socialavgifter kunna påverkas. Risken för felaktiga beslut och utbetalningar minskar genom förslaget. Ett utökat informationsutbyte ger ett bättre beslutsunderlag för Försäkringskassan och kan därmed bidra till en effektivare och mer rättssäker handläggning. Utredningen har bedömt att det ökade informationsutbytet kan förenas med kraven på personlig integritet. **Linköpings kommun delar utredningens uppfattning och stödjer förslagen om ändringar i behandling av Skatteverkets beskattningsverksamhet.**

- 19. Utredningen föreslår tillägg i offentlighets- och sekretesslagen, vilket innebär att de uppgifter som Skatteverket ska lämna till Försäkringskassan för utredning och fastställande av tillämplig lagstiftning enligt Europaparlamentets och rådets förordning får samma skydd hos Försäkringskassan som de hos Skatteverket.** Det är till exempel uppgifter om inkomst av tjänst. Uppgifterna kommer därmed att omfattas av absolut sekretess även hos Försäkringskassan. Syftet med tillägget är att främja ett effektivt informationsutbyte mellan Skatteverket och Försäkringskassan i frågan om vilken medlemsstats lagstiftning en person ska omfattas av i gränsöverskridande situationer, exempelvis vid utsändning. Genom ett utökat informationsutbyte kan det leda till förbättrade möjligheter till utredning och korrekta beslut när det gäller tillämplig lagstiftning, vilket innebär en större rättssäkerhet. Det minskar även risken för felaktiga utbetalningar. Det utökade elektroniska informationsutbytet går även att förena med krav på skydd för den personliga integriteten. **Linköpings kommun stödjer förslaget.**
- 20. Övrig reflektion:** SOU:2017:5 har bland annat fokus på hur förändringar i lagstiftning kan skydda Sveriges offentliga sektors finanser genom att förhindra felaktiga utbetalningar. En annan väg att skydda offentlig sektors finanser är att bevaka intäkterna, dvs. skatterna. Efter massmedias uppmärksammande av skattebefriade privata tjänstepensioner i Portugal, anser Linköpings kommun att det finns behov av en översyn av medlemsstaternas avtal gällande beskattning av pensioner.

För Linköpings kommun

Kristina Edlund
Kommunstyrelsens ordförande